

Галина С. Лопушняк¹, Анна М. Шандар²

ІНВЕСТИЦІЇ ДОМОГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ТА ВИКЛИКИ В УМОВАХ НОВОЇ СОЦІОЕКОНОМІЧНОЇ РЕАЛЬНОСТІ

У статті на основі аналізу теоретичних підходів до трактування поняття «інвестиції» визначено та деталізовано джерела і напрями інвестування домогосподарств в Україні, а також ефект від їх вкладення. Проаналізовано масштаби та сучасні тренди інвестиційної активності домогосподарств відповідно до окреслених напрямів інвестування. Обґрунтовано причини зниження інвестиційної активності домогосподарств в Україні, зокрема порушено проблематику інвестування в умовах розгортання світової пандемії коронавірусу COVID-19.

Ключові слова: інвестиції, заощадження домогосподарств, доходи домогосподарств, інвестиційний потенціал, інвестування, депозити, добробут.

Рис. 6. Табл. 3. Літ. 20.

DOI: 10.32752/1993-6788-2020-1-231-106-115

Галина С. Лопушняк, Анна М. Шандар

ИНВЕСТИЦИИ ДОМОХОЗЯЙСТВ УКРАИНЫ: АНАЛИЗ ДИНАМИКИ И ВЫЗОВЫ В УСЛОВИЯХ НОВОЙ СОЦИОЭКОНОМИЧЕСКОЙ РЕАЛЬНОСТИ

В статье на основе анализа теоретических подходов к трактовке понятия «инвестиции» определены и детализированы источники и направления инвестирования домохозяйств в Украине, а также эффект от их вложения. Проанализированы масштабы и современные тренды инвестиционной активности домохозяйств в соответствии с направлениями инвестирования, которые были определены. Обосновано причины снижения инвестиционной активности домохозяйств в Украине, в частности затронуто проблематику инвестирования в условиях распространения мировой пандемии коронавируса COVID-19.

Ключевые слова: инвестиции, сбережения домохозяйств, доходы домохозяйств, инвестиционный потенциал, инвестирование, депозиты, благополучие.

Galyna S. Lopushnyak, Anna M. Shandar

HOUSEHOLD INVESTMENTS OF UKRAINE: ANALYSIS OF DYNAMICS AND CHALLENGES IN THE CONDITIONS OF THE NEW SOCIO-ECONOMIC REALITY

Sources, directions and effect of households' investments in Ukraine, based on the analysis of theoretical approaches to the interpretation of the concept of "investment", were identified and detailed in the article. The scale and current trends of households' investment activity were analyzed in accordance with the outlined areas of investment. The reasons for the investment activity decrease of households in Ukraine are substantiated. The problems of investing in the global pandemic of the coronavirus COVID-19 is considered.

Keywords: investments, household savings, household incomes, investment potential, investments, deposits, welfare.

Peer-reviewed, approved and placed: 13.09.2020.

¹ Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman. Kiev. Ukraine.

² Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman. Kiev. Ukraine.

Постановка проблеми. В умовах нової соціоекономічної реальності, в якій опинився світ у зв'язку з розгортанням світової пандемії, геополітичної нестабільності на Сході України та низки соціально-економічних викликів спостерігається зниження інвестиційної активності в Україні. Згідно опитування керівників найбільших міжнародних та вітчизняних компаній [5] індекс інвестиційної привабливості України у першій половині 2020 р. був оцінений у 2,51 балів (із 5 можливих), що відповідає показникам 2015 р. При цьому лише 15% респондентів очікували незначного покращення. Зазначене свідчить про необхідність приділення окремої уваги іншим суб'єктам інвестиційної діяльності у тому числі домогосподарствам, їх інвестиційним можливостям та шляхам активізації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вітчизняні вчені демонструють у своїх публікаційних здобутках різні аспекти наукової проблематики, що стосуються інвестування домогосподарств в Україні, серед них: Т. Кізима [8], Т. Лепейко [9], Є. Носова [11], А. Рамський [14], Р. Ціщик, Н. Котис [19] та інші.

Метою дослідження є аналіз динаміки, структури, масштабів та сучасних трендів інвестицій домогосподарств України відповідно до напрямів інвестування.

Основні результати дослідження. У науковій літературі є різні підходи до трактування поняття «інвестиції». Разом з тим ЗУ «Про інвестиційну діяльність» також містить визначення досліджуваного поняття. Варіація визначень поняття «інвестиції» представлена у таблиці 1.

Таблиця 1. Підходи до трактування поняття «інвестиції», складено автором на основі джерел [4, 7, 10, 13, 18, 20]

№	Трактування
1.	«Інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) та/або досягається соціальний та екологічний ефект» [13]
2.	«Інвестиції (англ. investment) – 1. довгострокові вкладення капіталу в будь-яке підприємство з метою одержання прибутку... 2. довгострокове вкладення капіталу (коштів) у різні галузі економіки переважно за межами країни, а також майнові й інтелектуальні цінності, які вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, внаслідок чого утворюється прибуток чи досягається соціальний ефект» [4, с. 113]
3.	«Інвестиції — довгострокові вкладення коштів з метою утворення нових і модернізації діючих підприємств, освоєння новітніх технологій і нової техніки, збільшення виробництва й одержання прибутку» [18, с. 113]
4.	«...інвестиції – це грошові чи еквівалентні їм) кошти (капітал), які потенційний інвестор (власник фінансових засобів), планує вкласти в реальний проект, з метою покращення розвитку будь-якої сфери діяльності даного проекту (з урахуванням можливих ризиків), отримання прибутку (доходу) або за для досягнення соціального ефекту» [7]
5.	«...інвестиції – це інструмент для досягнення поставлених перед економікою окремими підприємствами певних цілей в економічному, соціальному, екологічному та інших напрямках розвитку» [20]
6.	«...інвестиції – це економічні ресурси, що вкладаються в різні сфери господарської діяльності з метою її подальшого розвитку й досягнення соціально-економічних та екологічних результатів від цього» [10, с. 35]

Слід відмітити, що ключовим у підходах до трактування поняття «інвестиції» є наявність логічного ланцюга «джерело – інвестиції – ефект» (рис. 1), який побудований на основі зосередження уваги на домогосподарстві як суб'єкті здійснення інвестиційної діяльності.

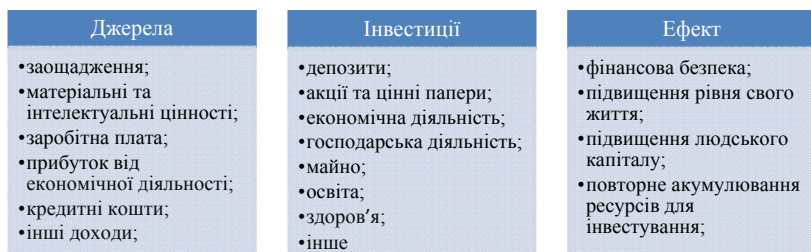

Рис. 1. Структурно-логічна схема ключового зв'язку у підходах до трактування поняття «інвестиції домогосподарства», авторська розробка

Різного роду доходи, отримувані домогосподарствами, а також наявність у їхній власності нерухомості, власного бізнесу чи його частки та можливість отримання кредитів є власне джерелами формування інвестиційного потенціалу домогосподарств. До основних слід віднести: заробітну плату і соціальні трансферти; доходи від здачі в оренду нерухомого та рухомого майна; доходи від підприємницької діяльності та самозайнятості; доходи від особистого підсобного господарства; доходи у вигляді дивідендів та відсотків за депозитами; кредитні кошти.

На рисунку 2 візуалізовано динаміку інвестиційних витрат відповідно до окреслених вище напрямів інвестування, які, зауважимо, мають чіткі тренди у період із 2015 по 2019 р. Відтак найбільша частка ресурсів домогосподарств була спрямована на купівлю акцій, сертифікатів та вклади до банків, при цьому найменша – на придбання предметів домашнього вжитку, побутової техніки та поточне утримання житла.

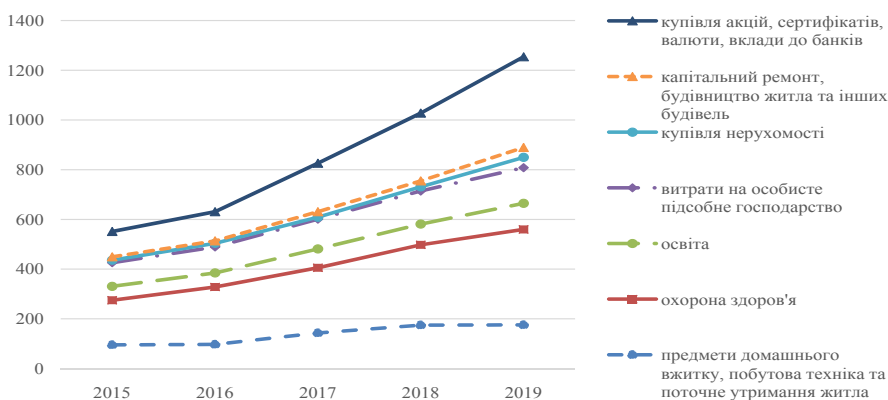

Рис. 2. Динаміка інвестицій домогосподарств у 2015–2019 рр., грн на 1 домогосподарство, побудовано за даними [1]

З'ясовано, що інвестиційна активність та інвестиційна поведінка домогосподарств різняться за типом поселення, динаміка якої за останні 5 років представлена у таблиці 2. Таким чином у 2019 р. міське населення найбільше коштів інвестувало в: 1) охорону здоров'я; 2) купівлю акцій, сертифікатів, валюти, вклади до банків; 3) предмети домашнього вжитку, побутову техніку та поточне утримання житла. На противагу сільське населення розставило дещо інші пріоритети, інвестувавши найбільше коштів в такі напрями: 1) купівлю акцій, сертифікатів, валюти, вклади до банків; 2) особисте підсобне господарство; 3) охорону здоров'я.

Таблиця 2. Грошові витрати домогосподарств у міських поселеннях та сільській місцевості 2015-2019 рр., грн на 1 домогосподарство, побудовано за даними [1]

Інвестиції	Міські поселення					Сільська місцевість				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Предмети домашнього вжитку, побутова техніка та поточне утримання житла	95,18	99,45	145,01	185,92	178,89	95,47	92,47	139,57	151,77	168,96
Охорона здоров'я	179,79	223,86	266,80	325,17	399,46	178,82	245,85	252,22	318,57	352,20
Освіта	70,37	69,86	97,58	100,86	131,70	26,43	29,03	31,56	47,59	49,56
Витрати на особисте підсобне господарство	26,03	29,13	33,19	36,52	37,33	236,77	259,51	297,88	332,08	363,93
Купівля нерухомості	14,55	20,49	6,40	23,76	43,11	0,56	2,6	10,65	2,49	37,74
Капітальний ремонт, будівництво житла та інших будівель	12,70	7,92	15,86	23,12	37,07	15,28	13,38	35,66	25,49	44,93
Купівля акцій, сертифікатів, валюти, вклади до банків	84,09	107,23	176,23	256,88	340,21	138,75	138,26	233,17	304,86	415,92

Низький рівень доходів та бідність є причиною низького рівня інвестиційного потенціалу населення. Таким чином у 2019 р. витрати на харчування домогосподарств, що належать до перших п'яти децилів, склали більше 50% сукупних витрат, зокрема першого децилю – майже 60%. Це, безперечно, вплинуло на інвестиційні можливості. Зазначимо, домогосподарства із високим рівнем доходів були схильні найбільше інвестувати в акції, сертифікати, валюту та вкладати в банки, у той час як найбільшій означили пріоритетним інвестувати у власне здоров'я (табл. 3). Також згідно даних статистики, домогосподарства, що були віднесені до четвертого децилю включно, взагалі не інвестували в нерухомість.

Аналіз результатів обстеження домогосподарств за 2015-2020 рр. дав змогу зробити висновок про існування залежності між їхнім рівнем доходу та інвестиційною активністю. Зокрема, домогосподарства, що відносяться до першого децилю у 2015-2020 рр. витрачали в середньому в місяць у розрахунку на одне домогосподарство на купівлю акцій, нерухомості, будівництво, капремонт, вклади до банків від 0 грн у 2015 р. до 41,92 грн у 2019 р. та 48,43 грн у 3 кварталі 2020 р., а десятого децилю – від 515 грн до 2035 грн та 3217 грн відповідно.

Таблиця 3. Грошові витрати домогосподарств за децильними (10%-ми) групами залежно від розміру середньодушових еквівалентних грошових доходів у 2019 р., побудовано за даними [1]

	Всі домогоспо-	у тому числі за децильними (10-ми) групами за рівнем середньодушових еквівалентних загальних доходів у місяць								дев'ята	десята (вища)
		перша (нижня)	друга	третьа	чверта	п'ята	шоста	сьома			
Інвестиції											
предмети домашнього вжитку, побутова техніка та поточне утримання житла											
	грн	175,65	70,98	85,35	98,23	133,23	143,69	164,03	220,08	240,46	277,27
	% витрат	2,0	1,6	1,6	1,5	1,8	1,8	1,9	2,2	2,2	2,3
	% інвестицій	14,0	15,1	14,4	12,1	14,0	14,0	14,5	21,0	16,6	12,7
охорона здоров'я											
	грн	384,08	192,59	245,75	313,65	333,26	343,71	366,63	169,23	403,10	519,22
	% витрат	4,3	4,3	4,5	4,8	4,4	4,2	4,3	4,8	3,7	4,3
	% інвестицій	30,6	41,1	41,4	38,8	35,1	33,4	32,3	16,2	27,9	23,7
освіта											
	грн	104,96	22,65	53,39	52,87	84,94	94,23	120,11	134,12	143,27	175,25
	% витрат	1,2	0,5	1,0	0,8	1,1	1,2	1,4	1,4	1,3	1,4
	% інвестицій	8,4	4,8	9,0	6,5	8,9	9,2	10,6	12,8	9,9	8,0
витрати на особисте підсобне господарство											
	грн	143,64	137,53	131,84	160,26	177,84	139,10	154,76	141,26	140,52	138,53
	% витрат	1,6	3,1	2,5	2,5	2,4	1,7	1,9	1,5	1,3	1,2
	% інвестицій	11,5	29,3	22,2	19,8	18,7	13,5	13,6	13,5	9,7	6,3
купівля нерухомості											
	грн	41,37	—	—	—	—	54,40	3,91	43,85	109,42	54,96
	% витрат	0,5	—	—	—	—	0,7	0,0	0,5	1,0	0,5
	% інвестицій	3,3	—	—	—	—	5,3	0,3	4,2	7,6	2,5
капітальний ремонт, будівництво житла та інших будівель											
	грн	39,63	5,46	6,76	35,88	19,15	12,30	16,98	19,97	63,31	114,36
	% витрат	0,4	0,1	0,1	0,6	0,3	0,2	0,2	0,2	0,6	0,9
	% інвестицій	3,2	1,2	1,1	4,4	2,0	1,2	1,5	1,9	4,4	5,2
купівля акцій, сертифікатів, валют, вклади до банків											
	Грн	364,86	39,77	70,39	148,35	201,77	241,89	308,03	317,55	345,42	909,26
	% витрат	4,1	0,9	1,3	2,3	2,7	3,0	3,6	3,2	3,2	7,5
	% інвестицій	29,1	8,5	11,9	18,3	21,2	23,5	27,2	30,4	23,9	41,5

Варто зауважити, що за роки незалежності України обсяг коштів, розміщених на депозитних рахунках у банківських установах загалом зростав, хоча їх динаміка зазнавала деяких коливань залежно від макроекономічної і політичної стабільності та рівня довіри населення до банківської системи. Так протягом 2000-2010 рр. обсяг заощаджень населення України збільшився у 39,6 рази, а з 2010 р. до 2020 р. ще у 2,8 рази. Таку велику різницю у прирості заощаджень населення між останніми двома десятиліттями можна пояснити швидшими темпами зростання реальних доходів населення (3,1 рази у 2000-2010 рр. проти 1,25 рази у 2010-2019 рр.), більш стабільнішим курсом національної валюти (ціна 1 долара США за останні 10 років збільшилася в 3 рази, а у попередні 10 років – у 1,5 рази), набагато нижчі витрати на комунальні та інші послуги, що необхідні для забезпечення життєдіяльності домогосподарства.

Одним із позитивних моментів варто відмітити і збільшення частки домогосподарств, які змогли робити заощадження. Так за даними обстеження щодо самооцінювання домогосподарствами свого рівня доходів їх частка збільшилася з 6,2% у 2015 р. до 11,2% у 2019 р. (рис. 3), що також, враховуючи інформацію, подану вище, свідчить про зростання обсягів заощаджень населення поза депозитними рахунками у банках.

Рис. 3. Динаміка розподілу домогосподарств за самооцінкою рівня їх доходів у 2015-2019 рр., %, побудовано за даними [16]

Незважаючи на збільшення, частка домогосподарств, які робили заощадження все ще залишається малою. Більше того у 2020 р. через значні простой багатьох підприємств, спричинених пандемією коронавірусу COVID-19, а відтак і зниження рівня доходів більшості домогосподарств України, цей показник буде зменшуватися, що підтверджується зменшенням обсягу заощаджень у 1 кварталі 2020 р. на 42,1 млрд. грн.

Зауважимо, що середньомісячна заробітна плата (номінальне значення) демонструє зростання у протягом усього періоду 2015–2020 рр., що не можна сказати про темп зростання, для якого характерний спад починаючи із 2017 р. Темп зміни реальної заробітної плати із 2017 р. вказує на зниження купівельної спроможності номінальної заробітної плати. Згідно даних статистики у червні 2020 р. середньомісячна заробітна плата досягла позначки

в 11579 грн., що майже у 3 рази вище фактичного прожиткового мінімуму (рис. 4). Принагідно відзначимо, що прожитковий мінімум у Україні є заниженим, його структура не повною мірою відповідає сучасним потребам населення. Зазначене вимагає посилення уваги з боку соціальної політики задля підвищення рівня життя населення, його загального добробуту.

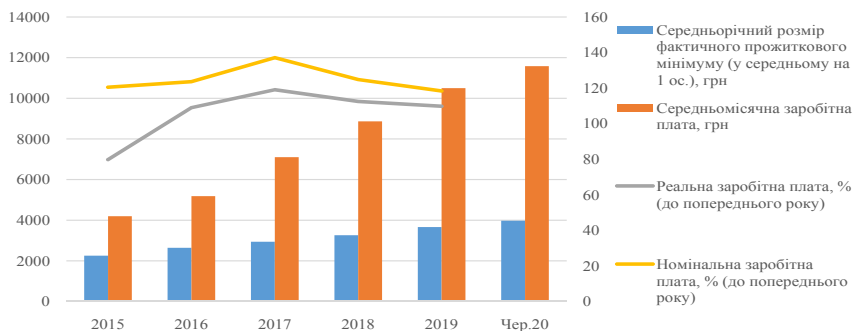
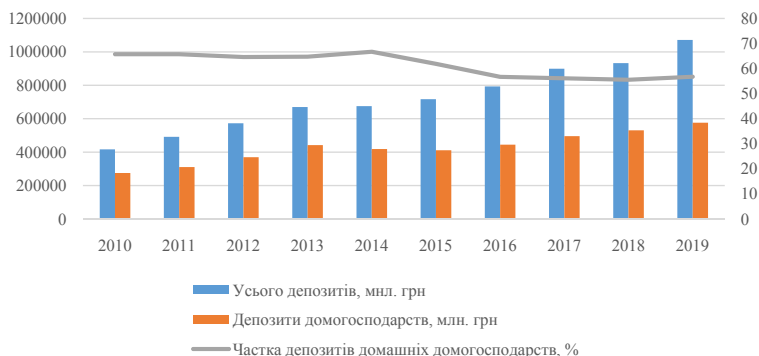

Рис. 4. Динаміка фактичного прожиткового мінімуму, середньомісячної заробітної плати, номінальної та реальної заробітної плати у 2015-2019 рр., побудовано за даними [12; 3]

Аналіз динаміки депозитів домогосподарств за останні 10 років показує, що їх обсяг з року в рік повільно зростає. Незначне скорочення у грошовому вимірі спостерігалось у 2015 р. при цьому слід відмітити, що частка домогосподарств у загальній структурі депозитів за період із 2014 р. по 2019 р. скоротилася приблизно на 10 в.п., що власне демонструє рисунок 5.

Примітка: станом на кінець кожного періоду

Рис. 5. Динаміка депозитів по країні загалом і по домогосподарствам зокрема, 2010-2020 рр., побудовано за даними [2]

У досліджуваному періоді 2010–2019 рр. процес інвестування населення в будівництво житла характеризується нестабільністю надходжень, про що власне свідчить приріст капітальних інвестицій по кожному року порівняно із попереднім періодом (рис. 6).

Рис. 6. Динаміка капітальних інвестицій населення на будівництво житла у 2010-2019 рр., побудовано за даними [6]

Також відзначимо, що у 2019 р. грошові витрати домогосподарств на освіту становили 104,96 грн, що еквівалентно 1,2% сукупних грошових витрат [1]. Аналізуючи інвестиції в освіту, виявлено, що їх частка у структурі усіх інвестицій домогосподарств є незначною, що пов'язано з: наявністю конституційних положень щодо безоплатності дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; скороченням чисельності абітурієнтів через випускників загальноосвітніх шкіл зменшення народжуваності населення; низьким рівнем доходів значної частини домогосподарств України, у результаті чого домогосподарства змушені практично усі кошти направляти на задоволення фізіологічних (харчування) та безпекових (послуги житлово-комунального господарства) потреб. Також виявлено, що міське населення інвестує в освіту значно більше коштів, ніж сільське (див. табл. 2). Така ситуація підтверджує тезу про те, що домогосподарства із більшими доходами інвестують в освіту більше коштів.

Підсумовуючи, можемо відмітити наступні причини, що негативно впливають на інвестиційні можливості та реалізацію інвестиційного потенціалу домогосподарств в Україні:

- політична нестабільність, яка спричинює затяжне реформування, що було розпочато у багатьох сферах країни;
- високий рівень корупції, який ускладнює життєдіяльність населення, а також ведення бізнесу;
- пандемія коронавірусу COVID-19, що набула швидкого поширення у 2020 р., внаслідок якої відбулася дестабілізація соціально-економічного життя населення країни (заборона або обмеження на певні види економічної діяльності та встановлення вимог дотримання соціального дистанціювання);
- низький рівень оплати праці населення, що утрудняє накопичення заощаджень, а також зменшує інвестиційний потенціал домогосподарств;
- низький рівень довіри населення до банківської системи (згідно опитування українців на початку 2019 р. комерційним банкам «не довіряли» 36,7% та «скоріше не довіряли» 38,1% [15]).

Висновки. Таким чином, діагностика поточного стану інвестування домогосподарств України дала змогу відслідкувати динаміку та напрями

інвестицій по визначених структурних напрямках. Можемо констатувати наявність певних тенденцій та особливостей, що характерні для процесу інвестування домогосподарств України на сучасному етапі: залежність інвестиційної активності від економічної та політичної ситуації у країні; прослідковується чітка динаміка пріоритетності інвестування домогосподарств, згідно якої найбільше ресурсів було спрямовано на купівлю акцій, сертифікатів та вклади до банків, натомість найменше витрачено на придбання предметів домашнього вжитку, побутової техніки та поточне утримання житла; територіальні (міські поселення та сільська місцевість) відмінності інвестування обумовлені різницею рівня життя та специфікою життєдіяльності населення; частка депозитів домогосподарств західних областей у загальній структурі депозитів по окремо взятій області є вищою порівняно з іншими регіонами; низькі темпи зростання інвестиційної активності пов'язані з низьким рівнем, по-перше, оплати праці населення, а, по-друге, реальними доходами.

Здійснений аналіз тенденцій у сфері інвестування домогосподарств дає змогу констатувати, що інвестиційний потенціал останніх може бути реалізований повною мірою лише шляхом розв'язання низки проблем, що гальмують розвиток інвестиційної активності, зокрема низького рівня життя населення.

1. Витрати і ресурси домогосподарств України : статистичний збірник. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Грошово-кредитна та фінансова статистика. Офіційний сайт НБУ. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms>
3. Диференціація життєвого рівня населення в домогосподарствах (1999–2019). Офіційний сайт Державної служби статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Завадський Й. С., Осовська Т. В., Юшкевич О. О. Економічний словник. К. : Кондор. 2006. 356 с.
5. Інвестори погіршили оцінку бізнес-клімату України до рівня 2015 року. Режим доступу: <https://eba.com.ua/investory-pogirshly-otsinku-biznes-klimatu-ukrayiny-do-rivnya-2015-roku/>
6. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за 2010–2019 роки. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/ibd/iokjf/iokjf_u10-13_bez.htm
7. Катан Л. І., Хорішко К. С. Інвестиції та інвестування як економічна категорія. Ефективна економіка. 2011. №11. Режим доступу: <https://dspace.dsau.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/3027/1/1.pdf>
8. Кізіма Т. Фінансові інструменти залучення заощаджень домогосподарств до інвестиційних процесів: прагматико-аналітичний аспект. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2018. №4. С. 33–46.
9. Лепейко Т.І., Козлова І.М. Аналіз інвестиційної поведінки домогосподарств на мікрорівні. Бізнес Інформ. 2017. №10. С. 246–251.
10. Лугова М. С. Активізація інвестиційної діяльності в регіоні : дис. ... к. е. н. : 08.00.05. Луцьк, 2018. 265 с.
11. Носова Є. Заощадження домогосподарств як джерело інвестиційних ресурсів. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка. 2015. №2 (167). С. 73–80. DOI: [dx.doi.org/ 10.17721/1728-2667.2015/167-2/12](https://doi.org/10.17721/1728-2667.2015/167-2/12)
12. Праця України у 2019 році : статистичний збірник. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
13. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991. №1560-XII Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
14. Рамський А. Ю. Інвестиційний потенціал домогосподарств : монографія. К. : КНУТД, 2014. 352 с.
15. Рівень довіри до суспільних інститутів та електоральні орієнтації громадян України. Режим доступу: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/riven-doviry-do-suspiynykh-institutiv-ta-elektoralni-orientatsii-gromadian-ukrainy>
16. Самооцінка домогосподарств України рівня своїх доходів: статистичний збірник. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
17. Структура сукупних витрат домогосподарств (1999–2019). Офіційний сайт Державної

служби статистики України. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/gdvdg/ssv/arh_ssv_u.htm

18. Фінансово-економічний словник : словник-довідник / кол. авт. : Юнін О. С., Круглова О. О., Савельєва М. О. та ін. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2018. 164 с.

19. Ціщик Р. В., Котис Н. С. Аналіз заощаджень сектору домашніх господарств з метою створення ефективного механізму їх трансформацій в інвестиційні ресурси. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2015. Вип. 11. Ч. 4. С. 34–38.

20. Янковська В. А., Гончарова Д. О. Основні умови інвестиційної привабливості українських підприємств. Інфраструктура ринку. 2019. Вип. 33. С. 335–339. Електронний ресурс. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ifrcr_2019_33_51

1. Vytraty i resursy domohospodarstv Ukrainy : statystychnyi zbirnyk. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Hroshovo-kredytna ta finansova statystyka. Ofitsiyni sait NBU. Rezhym dostupu: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#lms>

3. Dyferentsiatsiia zhyttievoho rivnia naselennia v domohospodarstvakh (1999–2019). Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

4. Zavadskyi Y. S., Osovska T. V., Yushkevych O. O. Ekonomichnyi slovnyk. K. : Kondor. 2006. 356 s.

5. Investory pohirshly otsinku biznes-klimatu Ukrainy do rivnia 2015 roku. Rezhym dostupu: <https://eba.com.ua/investory-pogirshly-otsinku-biznes-klimatu-ukrayiny-do-rivnya-2015-roku/>

6. Kapitalni investytsii za dzherelamy finansuvannia za 2010–2019 roky. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. Rezhym dostupu: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/-ibd/iokjf/iokjf_u10-13_bez.htm

7. Katan L. I., Khorishko K. S. Investytsii ta investuvannia yak ekonomichna katehoriia. Efektyvna ekonomika. 2011. №11. Rezhym dostupu: <https://dspace.dsau.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/3027/1/1.pdf>

8. Kizyma T. Finansovi instrumenty zaluchennia zaoshchadzen domohospodarstv do investytsiinykh protsesiv: prahmatyko-analitychnyi aspekt. Visnyk Ternopilskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu. 2018. №4. S. 33–46.

9. Lepeiko T. I., Kozlova I. M. Analiz investytsiinoi povedinky domohospodarstv na mikrorivni. Biznes Inform. 2017. №10. S. 246–251.

10. Luhova M. S. Aktyvizatsiia investytsiinoi diialnosti v rehioni : dys. ... k. e. n. : 08.00.05. Lutsk, 2018. 265 s.

11. Nosova Ye. Zaoshchadzhennia domohospodarstv yak dzherelo investytsiinykh resursiv. Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seria: Ekonomika. 2015. №2 (167). S. 73–80. DOI: [dx.doi.org/ 10.17721/1728-2667.2015/167-2/12](https://doi.org/10.17721/1728-2667.2015/167-2/12)

12. Pratsia Ukrainy u 2019 rotsi : statystychnyi zbirnyk. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

13. Pro investytsiinu diialnist : Zakon Ukrainy vid 18.09.1991. №1560-KhII Rezhym dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>

14. Ramskyi A. Yu. Investytsiyni potentsial domohospodarstv : monohrafiia. K. : KNUTD, 2014. 352 s.

15. Riven doviry do suspilnykh instytutiv ta elektoralni orientatsii hromadian Ukrainy. Rezhym dostupu: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/riven-doviry-do-suspilnykh-instytutiv-ta-elektoralni-orientatsii-gromadian-ukrainy>

16. Samoosinka domohospodarstv Ukrainy rivnia svoikh dokhodiv: statystychnyi zbirnyk. Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. Rezhym dostupu: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

17. Struktura sukupnykh vytrat domohospodarstv (1999–2019). Ofitsiyni sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. Rezhym dostupu: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/gdvdg/ssv/arh_ssv_u.htm

18. Finansovo-ekonomichnyi slovnyk : slovnyk-dovidnyk / kol. avt. : Yunin O. S., Kruhlova O. O., Savielieva M. O. ta in. Dnipro : Vydavets Bila K. O., 2018. 164 s.

19. Tsishchuk R. V., Kotys N. S. Analiz zaoshchadzen sektoru domashnikh hospodarstv z metoiu stvorennia efektyvnoho mekhanizmu yikh transformatsii v investytsiini resursy. Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. 2015. Vyp. 11. Ch. 4. S. 34–38.

20. Iankovska V. A., Honcharova D. O. Osnovni umovy investytsiinoi pryvablyvosti ukrainskykh pidpriemstv. Infrastruktura rynku. 2019. Vyp. 33. S. 335–339. Elektronnyi resurs. Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ifrcr_2019_33_51